

ภาษาบาลี ๑ คำ คติธรรมประจำสัปดาห์

“สมุมาสมพุทฺธ — พระสัมมาสัมพุทธเจ้า”

คำว่า **สมุมาสมพุทฺธ** อ่านตามภาษาบาลีว่า **สํ - มา - สํ - บุต - ตะ** มาจากคำว่า **สมุมา** (โดยชอบ) กับคำว่า **สมพุทฺธ** (ทรงตรัสรู้เอง, ทรงตรัสรู้ด้วยดี) รวมกันเป็น **สมุมาสมพุทฺธ** แปลว่า **ทรงตรัสรู้เองโดยชอบ หรือ ทรงตรัสรู้โดยชอบด้วยพระองค์เอง** เป็นพระนามของบุคคลผู้เลิศที่สุด ประเสริฐที่สุด เจริญที่สุดในโลกโดยไม่มีใครเสมอเหมือน คือ พระผู้มีพระภาคอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า ตามข้อความจากพระสูตรตันตปิฎก ขุททกนิกาย มหานิทเทส ว่า

“ชื่อว่า สัมมาสัมพุทธะ เพราะตรัสรู้ธรรมทั้งปวงโดยชอบและด้วยพระองค์เอง.จริงอย่างนั้น พระตถาคตนี้ ตรัสรู้โดยชอบและด้วยพระองค์เองซึ่งธรรมทั้งปวง คือ ซึ่งธรรมที่ควรรู้อย่าง โดยความเป็นธรรมที่ควรรู้อย่าง, ซึ่งธรรมที่ควรกำหนดรู้ โดยความเป็นธรรมที่ควรกำหนดรู้, ซึ่งธรรมที่ควรละ โดยความเป็นธรรมที่ควรละ, ซึ่งธรรมที่ควรทำให้แจ้ง โดยความเป็นธรรมที่ควรทำให้แจ้ง และซึ่งธรรมที่ควรเจริญ โดยความเป็นธรรมที่ควรเจริญ”

พระสัมมาสัมพุทธเจ้า ทรงเป็นบุคคลผู้เลิศ ผู้ประเสริฐที่สุดในโลก กว่าที่พระองค์จะได้ตรัสรู้นั้น ทรงบำเพ็ญพระบารมีมาเป็นเวลานานมาก พระคุณของพระองค์นั้นมีมากมาย พระองค์ทรงอุบัติขึ้นในโลกเพื่อประโยชน์เกื้อกูลแก่สัตว์โลกอย่างแท้จริง ด้วยการทรงแสดงพระธรรม ประกาศความจริงให้สัตว์โลกได้เข้าใจตามความเป็นจริง เป็นผู้หลุดพ้นจากกองทุกข์ทั้งปวง

พระสัมมาสัมพุทธเจ้า ทรงเป็นบุคคลที่เสมอกับบุคคลที่ไม่มีใครเสมอ นั่นก็คือ ทรงเสมอกันกับพระพุทฺธเจ้าองค์ก่อนๆ การจะอธิบายให้เห็นว่าพระคุณของพระองค์มีมากมายเพียงใดนั้น ท่านแสดงไว้ว่า ในระยะเวลาหนึ่งกับปี ไม่ต้องพูดเรื่องอื่นเลย กล่าวสรรเสริญพระคุณของพระพุทฺธเจ้าเพียงอย่างเดียว หนึ่งกับปีดังกล่าวนั้นสิ้นไปก่อนแล้ว แต่พระคุณของพระองค์ ก็ยังกล่าวสรรเสริญไม่หมด

พระคุณของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แม้ที่ปรากฏในบทที่กล่าวถวายเป็นความนอบน้อมแด่พระสัมมาสัมพุทธเจ้า (**นโม ตสสะ ภควโต อรหโต สัมมาสัมพุทธัสสะ**) นั้น มีความละเอียดลึกซึ้งมาก เริ่มจากคำว่า **นะโม** หมายถึง ความนอบน้อม **พระผู้มีพระภาคเจ้า (ภควโต)** หมายถึง ผู้ทรงหักราคะ โทสะ โมหะ และบาปกรรมทั้งหลายได้แล้ว เป็นผู้ถึงที่สุดแห่งภพ เป็นผู้คลายการไปในภพทั้งหลาย ทรงเป็นผู้จำแนกธรรมสั่งสอนสัตว์โลก ต่อไป คำว่า **ผู้ทรงห่างไกลจากกิเลส (อรหโต)** หมายถึง เป็นผู้ดับกิเลสได้หมดสิ้น, ทำลายข้าศึกคือกิเลสเสียได้, ทำลายซึ่งกำแห่งสังสารจักรได้, เป็นผู้ควรได้รับทักษิณาทาน มีปัจจัย ๔ (อาหารบิณฑบาต เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย ยารักษาโรค) เป็นต้น และเป็นผู้มีที่ลับในการทำบาป และคำว่า **ทรงตรัสรู้ชอบได้โดยพระองค์เอง (สัมมาสัมพุทธัสสะ)** ทรงตรัสรู้สภาพธรรมด้วยพระองค์เอง โดยไม่มีใครเป็นครูเป็นอาจารย์

ด้วยพระบารมีที่พระองค์ได้ทรงบำเพ็ญมา และเมื่อทรงตรัสรู้แล้ว ก็ทรงยังผู้อื่นให้ตรัสรู้ตามด้วย ส่วนคำว่า **ตัสสะ** หมายถึง **พระองค์นั้น** คือ พระพุทธเจ้าทุกๆ พระองค์ ผู้ทรงประกอบด้วย พระคุณเหมือนกันทั้งหมด กล่าวคือ ทรงทรงจำแนกธรรมสั่งสอนสัตว์โลก ทรงห่างไกลจากกิเลส ทรงตรัสรู้ชอบได้โดยพระองค์เอง

ความเป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เสมอกันหมดทุก ๆ พระองค์ การที่จะรู้จักพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ ไม่ใช่ด้วยอย่างอื่น แต่จะรู้ได้ด้วยปัญญาที่เข้าใจพระธรรมเท่านั้น แม้เมื่อครั้งที่พระองค์ยังไม่เสด็จดับขันธปรินิพพาน ก็มีทางเดียว คือฟังพระธรรมที่พระองค์ทรงแสดง จึงสามารถรู้ได้ว่าบุคคลนี้เป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เพราะทรงแสดงสิ่งที่มีจริงที่ผู้อื่นไม่สามารถจะแสดงได้ ไม่สามารถตรึกนึกคิด ไตรตรองประมวลเองได้แม้แต่คนเดียว ไม่มีใครเลยที่จะเป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้า นอกจากผู้ที่ได้อบรมเจริญบารมีมาอย่างสมบูรณ์ พร้อมทั้งจะตรัสรู้เป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ใน ๒,๕๐๐ กว่าปีนี้ก็มิใช่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงพระนามว่า พระสมณโคดม และถอยกลับไปก่อนหน้านั้น ก็มีพระสัมมาสัมพุทธเจ้า และในกาลข้างหน้าก็จะมีพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าด้วย **ถ้าไม่มีการอุปบัติขึ้นของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า สัตว์โลกก็จะไม่สามารถรู้ได้ว่าอะไรเป็นอะไร ไม่สามารถเข้าใจสิ่งที่มีจริงตามความเป็นจริงได้เลย**

เพราะฉะนั้นผู้ที่ป็นพุทธศาสนิกชน คือผู้ที่ได้ชื่อว่าเป็นชาวพุทธ ควรที่จะได้คิดไตรตรองพิจารณาว่า พระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดงนั้น ทรงแสดงว่าอย่างไร พระธรรมนี้ถ้าพระองค์ไม่ทรงเห็นประโยชน์ ก็จะไม่ทรงแสดง แต่เนื่องจากว่าทรงเห็นประโยชน์ว่ามีผู้ที่ได้อบรมเจริญบารมีมาแล้ว สามารถที่จะฟัง พิจารณาและอบรมเจริญปัญญา จึงทรงแสดงเพื่อประโยชน์เกื้อกูลแก่สัตว์โลกอย่างแท้จริง และคำที่พระองค์ตรัสนั้น ไม่มีแม้แต่คำเดียวที่ให้โทษ มีแต่เป็นคำจริงเป็นคำอนุเคราะห์เกื้อกูลให้มีความเข้าใจถูกต้องเห็นถูกโดยส่วนเดียว

จะเห็นได้ว่าแต่ละบุคคลที่เกิดมาในโลกนี้ หลายคนก็สมบูรณ์ด้วยทรัพย์สมบัติมีความสุขในชีวิต บางคนอาจจะคิดว่าพอแล้ว ไม่มีความจำเป็นอะไรอีกในชีวิต เพราะได้รับความสำเร็จทุกอย่าง แต่ตราบใดที่ยังไม่ได้ศึกษาพระธรรม ผู้นั้นชื่อยังไม่รู้จักพระสัมมาสัมพุทธเจ้า และยังไม่เข้าใจพระธรรมด้วย ถ้าเป็นผู้ที่เห็นประโยชน์ของพระธรรม ต้องศึกษา ต้องฟัง ถึงแม้ว่าจะยากก็ต้องค่อยๆ ฟัง ค่อยๆ สะสมความเข้าใจไปตามลำดับ ดีกว่าปล่อยให้มันเป็นสิ่งที่ยากไปเรื่อยๆ โดยไม่ฟัง เพราะฉะนั้นจึงควรเห็นประโยชน์ของปัญญา ซึ่งจะเป็นที่พึ่งที่แท้จริงสำหรับชีวิต เป็นที่พึ่งทั้งในโลกนี้ และในโลกหน้าด้วย ไม่ใช่ทรัพย์สินเงินทอง เพราะทรัพย์สินเงินทองไม่ทำให้พ้นจากทุกข์ได้ แต่ปัญญาสามารถทำให้พ้นจากทุกข์ทั้งปวงได้ และปัญญาจะเจริญขึ้นได้ ก็ต้องอาศัยการฟังพระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง ซึ่งจะขาดการฟังพระธรรมศึกษาพระธรรมเป็นปกติในชีวิตประจำวันไม่ได้เลย.

[ชมรมบ้านธัมมะ มศพ.: www.dhammadhomefellowship.com, โทร. ๐๘๕-๖๒๑๗๑๐๖]